

Клімова Анастасія
Здобувач вищої освіти ОС «Бакалавр»
спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»
Науковий керівник: **Чкан І.О.**,
канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного,
м. Мелітополь

ФІНАНСОВИЙ МОНІТОРИНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ ДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛЮ

У сучасному світі тема протидії легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом, досі залишається актуальною. Правопорушники досить часто намагаються використати фінансові системи зарубіжних країн для відмивання (легалізації) «брудних» коштів. Зважаючи на це, важливим інструментом запобігання легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом, є постійний моніторинг операцій та руху коштів, зокрема на рахунках клієнтів банку. Основною складовою частиною системи протидії легалізації коштів, отриманих незаконним способом, є система фінансового моніторингу.

Фінансовий моніторинг – сукупність заходів, які здійснюються суб'єктами фінансового моніторингу у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, що включають проведення державного фінансового моніторингу та первинного фінансового моніторингу [1]. Спеціально уповноваженим органом виконавчої влади з питань фінансового моніторингу є Державна служба фінансового моніторингу України.

Фінансовий моніторинг поділяється на обов'язковий і внутрішній [1].

Обов'язковий фінансовий моніторинг – сукупність заходів, які здійснюються суб'єктами первинного фінансового моніторингу, з виявлення

фінансових операцій, що підлягають обов'язковому фінансовому моніторингу, ідентифікації, верифікації клієнтів (представників клієнтів), ведення обліку таких операцій та відомостей про їх учасників[1].

Внутрішній фінансовий моніторинг – сукупність заходів з виявлення фінансових операцій, що підлягають внутрішньому фінансовому моніторингу, із застосуванням підходу, що ґрунтується на проведенні оцінки ризиків легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансування тероризму; ідентифікації, верифікації клієнтів (представників клієнтів), ведення обліку таких операцій та відомостей про їх учасників[1].

Хоча фінансовий моніторинг в Україні ще знаходиться на етапі вдосконалення, що виявляється у реформуванні законодавчої бази, Держфінмоніторинг вже показує позитивну динаміку, яку демонструють наступні показники (табл. 1)[2].

Таблиця 1

Динаміка кількості повідомлень про фінансові операції взятих Державною службою фінансового моніторингу на облік, 2016–2019 рр.

Квартал звітнього року	2016 р.	2017 р.	2018р.	2019 р.	Відхилення 2019 р. до 2016 р, %
I	1261927	1740844	2144711	2556759	202,6
II	1468197	1852430	2266532	2653997	180,8
III	1680106	2093939	2688513	3032677	180,5
IV	1909546	2326287	2870036	3193941	167,3

Протягом I кварталу 2019 р. кількість отриманих Державною службою фінансового моніторингу повідомлень про фінансові операції збільшилась на 102,6 % порівняно з аналогічним періодом 2016 р. Відповідно, протягом IV кварталу 2019 р. кількість отриманих повідомлень про фінансові операції збільшилась на 67,3 % порівняно з аналогічним періодом 2016 р. Отже, бачимо, що з кожним роком Держфінмоніторинг перевіряє все більшу кількість

фінансових операцій. Загалом у 2019 році взято на облік 11 437 374 повідомлень профінансові операції, що на 81 % більше, ніж у 2016 році.

Наразі відбувається вдосконалення фінансового моніторингу в Україні, яке має вираження у тому, що 28 квітня 2020 року набирає чинності новий Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» [3], який вносить наступні зміни:

- перехід до застосування суб'єктами первинного фінансового моніторингу ризик-орієнтованого підходу та, відповідно, до кейсового звітування про підозрілі операції своїх клієнтів;

- можливість використання результатів належної перевірки, здійсненої іншим суб'єктом первинного фінансового моніторингу;

- збільшення суми фінансових операцій, що підлягають обов'язковому фінансовому моніторингу (з 150 тис. грн до 400 тис. грн) з одночасним зменшенням кількості ознак таких фінансових операцій (з 17 до 4);

- створення прозорого інструменту притягнення до відповідальності за порушення;

- удосконалену процедуру розкриття кінцевих бенефіціарних власників.

Щодо перспектив розвитку фінансового моніторингу, то Державною службою фінансового моніторингу України у 2019 році було визначено стратегічні напрями роботи на 2020 рік, до яких належать наступні[2]:

1. Проведення аналізу фінансових операцій, співпраця, взаємодія та інформаційний обмін з правоохоронними та іншими державними органами;

2. Дослідження методів та фінансових схем відмивання коштів, фінансування тероризму та надання до правоохоронних та розвідувальних органів узагальнених матеріалів;

3. Удосконалення міжвідомчої взаємодії між органами державної влади – учасниками національної системи фінансового моніторингу та надання методологічної, методичної та іншої допомоги суб'єктам первинного фінансового моніторингу;

4. Забезпечення функціонування та розвитку інформаційної системи фінансового менеджменту;

5. Участь в міжнародному співробітництві.

Отже, можна зробити висновок, що фінансовий моніторинг дозволяє контролювати грошові потоки фізичних і юридичних осіб. Він здійснюється з метою протидії легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму. Перешкодою в цьому процесі вважаємо невключення до компетенції органів фінансового моніторингу перевірки дотримання податкового законодавства та виявлення несплачених податків.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення».URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-18>

2. Звіти про діяльність Держфін моніторингу України.URL:<https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/0350/zvity/zvit2019ua.pdf>

3. Проект Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення».URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/t190361?an=1>